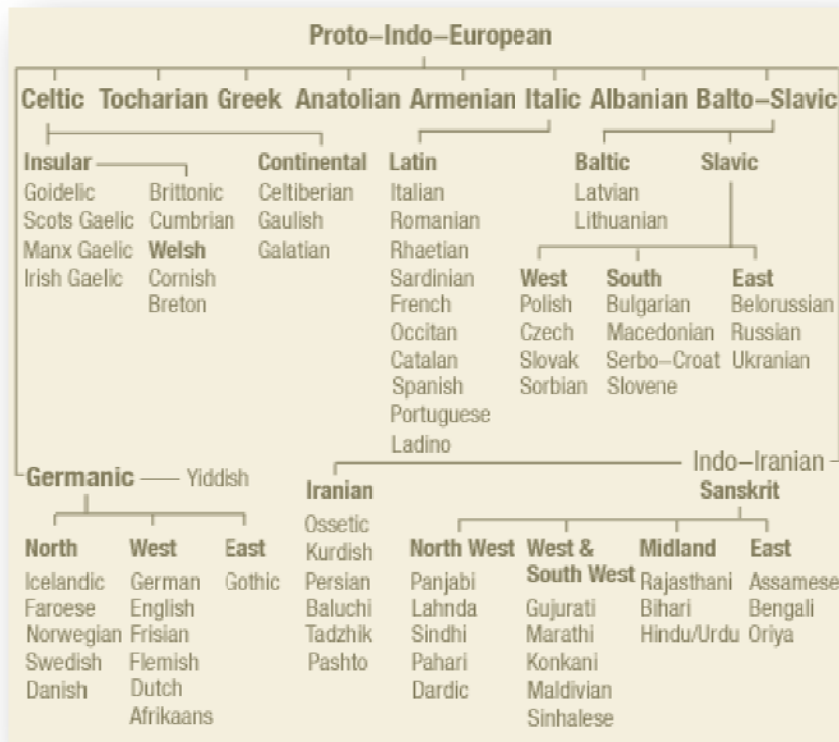

کورد و زمانی کوردی

ئاماده‌کار: رېواس ئه‌حمهد
به هه‌ندیك ده‌سكاریه‌وه!

زمانی کوردی یه‌کیکه له زمانه‌کانی خیزانی ئیرانی که ئه‌میش سه‌ر به بنه‌ماله‌ی هیندو ئه‌وروپیه. زۆر له سه‌رچاوه‌کان ئه‌وه دووپاتده‌که‌نه‌وه که زمانی کوردی یه‌کیکه له زمانه‌کانی سه‌رده‌می ماده‌کان. گرنگترین سه‌رچاوه‌ی زانیاری له‌باره‌ی زمانی ماده‌کان کتیبی ئاقیستایه.

ئهمیره‌شهره‌فخانی بدلیسی نووسه‌ری کتیبی (شهره‌فنامه) نووسیویه‌تی: هۆزی کورد چوار به‌شه و زمان و ئادابیان له‌یه‌کتر جیایه .
یه‌که‌م کرمانج، دوهم لۆر، سیه‌م که‌له‌ور و چواره‌م گۆران.

ئهمۆندس نووسیویه‌تی که زمانی کوردی یه‌کیکه له زمانه‌کانی ئیرانی دیرین و پاشماوه‌ی زمانی ماده‌کانه که خاوه‌نی تایبه‌تمه‌ندی نایابه و وشه و زاراوه‌ی زمانی ئاریایی دیرینی پاراستووه .

زمانی کوردی خاوه‌نی چه‌ندین شیوه‌ زاراوه و گه‌لیک شیوه‌ی جو‌ر به‌جو‌ره. گرنگترینیان ئەم شیوانه‌ی خواره‌وه‌ن:

1. **کرمانجی ژۆڤۆ:** ئەمیش گه‌لی شیوه‌ی هه‌یه‌ له‌وانه: بۆتانی بادینانی، بایه‌زیدی، شه‌مدینانی، شکاکی، هه‌رکی، زازایی و قوچانی. کورده‌کانی دانیشتوانی باکو‌رو پوژئاوای کوردستان و به‌شیک له‌باشور و پوژه‌ه‌لاتی کوردستان و هه‌روه‌تر کورده‌کانی دانیشتووی لوبنان و ئەو کوردانه‌ی له‌ کۆماره‌کانی یه‌کیه‌تی سوڤیه‌تی جاراندایا بلاو و نیشته‌جێ بوون به‌م شیوه‌یه‌ قسه‌ ده‌که‌ن. کۆنترین به‌ره‌مه‌یک به‌م شیوازه‌ نووسرا‌بێته‌وه‌ کتیبی (ج‌ه‌وو مه‌سحه‌فی ره‌ش) ی یه‌زیدییه‌کانه‌ که‌ له‌ سه‌ده‌ی پینجه‌می کۆچیدا نووسراوه‌ته‌وه‌.

2. **کرمانجی باشوور:** ئەم شیوانه‌ ده‌گریته‌وه: سو‌رانی، موکریان، بابانی، ئارده‌لان. دانیشتوانی مه‌هاباد، بوکان، سه‌رده‌شت، بانه‌، سه‌قز، هه‌ولیر، سلیمان، که‌رکوک، ره‌واندزو پینجوبین به‌م شیوازه‌ قسه‌ده‌که‌ن.

3. **گۆرانی:** ئەم شیوانه‌ ده‌گریته‌وه: هه‌ورامی، ژاوه‌رویی، له‌ۆنیه‌ و خه‌لکی ناوچه‌ی نه‌وسودو پاوه‌ و ته‌ویله‌ و بیاره‌ به‌م شیوازه‌ ده‌په‌یفن. زۆر له‌ میژوونوسان ئەم شیوازه‌ به‌ شیوازیکی دیرینی زمانی کوردی ده‌ژمیرن، که‌ ئەم زاراوه‌یه‌ هه‌ندی وشه‌و عیباراتی سه‌رنج‌راکیشی له‌خویدا پاراستووه‌.

4. **له‌کی:** خاوه‌نی چه‌ند شیوه‌یه‌که‌ وه‌کو: که‌لو‌ری، ئیلامی، کووه‌ده‌شتی، شیروانی و گه‌رووسی. کورده‌کانی کرماشان، مایده‌شت، شیروانی، قه‌سری شیرین، هه‌مه‌دان، مه‌نده‌لی، خانه‌قین و به‌دره‌ به‌م شیوه‌یه‌ قسه‌ده‌که‌ن.

5. **لۆزی:** بریتیه‌ له‌ شیوه‌کانی فه‌یلی، به‌ختیاری، هه‌فتگی و سو‌سه‌نگه‌ردی. دانیشتوانی دیزفول، شاری کورد، چوارمخال، پشتکۆ، خو‌ره‌م ئاوا و ئەلشته‌ به‌م شیوازه‌ قسه‌ده‌که‌ن.

* تیبینی:

ئەم تیکسته‌ له‌ لایان مالپه‌ری وانه‌ی کوردیه‌وه‌ هه‌ندیک ده‌سکاری کراوه‌!

